

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
“ _____ ” _____ 2025-ci il

FƏNN SILLABUSU

İxtisas: 6007008 “Torpaqşünaslıq və aqrokimya”

Fakültə: “Aqrar və mühəndislik”

Kafedra: “Aqrar elmləri”

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “Torpaq kadastrı” (Bakı Dövlət Universitetinin rektorunun 16.05.2018-ci il tarixli R-52 sayılı əmri ilə nəşr hüququ verilmişdir).

Kodu: İPFS - B06

Tədris ili: IV (2025/2026)

Semestr: VIII

Tədris yükü: Cəmi: 70 saat. Auditoriya saati - 24 saat (14 saat müəhazirə, 10 saat seminar məşğələsi)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 7 kredit

II.Müəllimlər haqqında məlumat:

1.Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Abdullayev Fərman Muxtar oğlu, a.ü.f.d., dosent (mühazirə)

Məsləhət günləri və saati: V gün saat 14.00-17.30.

E-mail ünvanı: farman-a@mail.ru

Seminar müəllimi.

2.Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Şükürov Elşad Osman oğlu.(seminar)

Məsləhət günləri və saati: IV gün saat 14.00

E-mail ünvanı: shukurovelsad@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Fizuli küç.170

III.Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas:

1. Məmmədov Q.S.Yaqubov, Q.Ş. Azərbaycan Respublikasının torpaqlarının irimiqyaslı tədqiqi və xəritələşdirilməsinə dair təlimat. Bakı, 2002, 208
2. Piriyev R.X. Geodeziya və topoqrafiyanın əsasları. Bakı, 1994
3. Piriyev R.X. Kartoqrafiya. Bakı, Maarif, 1975
4. Апарин Б.Ф., Касаткина Г.А. Карттография почв: Учебно-методическое пособие, СПб: Изд.-во С.Петербур.ун-та, 2004, 84 с.
5. Azərbaycanın torpaq atlası. Bakı, 2007
6. Azərbaycan Respublikasının ekoloji atlası. Bakı, 2009
7. Məmmədov Q.Ş. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Torpaq kadastrı hüquqi, elmi və praktiki məsələləri. Bakı, Elm, 2003, 448 s.
8. Məmmədov Q.Ş. Azərbaycan torpaqlarının ekoloji qiymətləndirilməsi. Bakı, Elm, 1998, 282s.
9. Azərbaycan dövlət torpaq xəritəsinin legendası / Q.Ş.Məmmədov, M.P.Babayev, Ş.G.Həsənovun redaktəsi ilə. Bakı. Elm, 2003, 68 s.

Köməkçi WEB-mənbələr

<http://www.stateproperty.gov.az>

<http://www.agro.gov.az>.

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən “Torpaq kartoqrafiyası” fənninin tədrisi vacibdir.

V.Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta “ Aqrar məsləhət xidməti” fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Torpaq kadastrı fənni vasitəsilə, torpağın istehsal vasitəsi kimi fərqli cəhətləri, torpaq kadastrının tarixi, kadastrın növləri və prinsipləri, kadastr sənədlər sistemi, torpaq rentası və onun formaları və torpaq-kadastr rayonlaşdırılması, torpaqların qiymətləndirilməsi üsulları haqqında

tələbələrə fundamental biliklər çatdırılır. Torpaq kadastrı yerquruluşu, torpaqşünaslıq, əkinçilik, torpaq hüquqi, torpaq bazarı, şəhərsalma kadastrı və digər fənləri bir-birinə bağlayan, bu fənlər arasında körpü rolunu oynayan bir fəndir. Bu fənn çərçivəsində eyni zamanda bəzi praktiki vərdişlərin qazanılması da nəzərdə tutulmuşdur. Torpaq kadastrı fənni VIII semestrədə torpaqşünaslıq, yerquruluşu, torpaq və şəhər kadastrı ixtisasları üzrə təhsil alan tələbələrə tədris olunan vacib fənlərindən biridir. Bu fənn 8 semestr ərzində həm ana kafedranın tədris proqramında, həm də başqa kafedralar tərəfindən tədris olunan bir sıra fənnlərlə bilavasitə və dolaylı ilə bağlıdır: kadastrın əsasları, torpaqşünaslıq, əkinçilik və bitkiçiliyin əsasları, torpaqların bonitirovkası, torpaq bazarı və s. Bu fənn vasitəsilə tələbələr 8 semestr ərzində əldə etdikləri biliklərin məntiqi nəticəsinə gəlib çıxırlar. Torpaqşünaslıq ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrə “torpaq kadastrı” fənni üzrə müasir biliklərin verilməsi onların həm, nəzəri, həm də praktiki vərdişlərə malik kadr kimi yetişməsində böyük əhəmiyyət kəsb edə bilər. Tələbələr bu kursu mənimsəməklə torpaq kadastrının aparılması qaydalarını öyrənirlər.

Kursun qısa təsviri: Torpaq kadastrı fənni 14 auditoriya - 10 müəhazirə və 4 seminar saatlarından ibarətdir. Burada çöl və laboratoriya məşğələləri nəzərdə tutulmamışdır. Kurs ilk növbədə tələbələrdə ilkin və fundamental nəzəri biliklərin əldə edilməsinə istiqamətlənmiş və “ixtiasa giriş” funksiyasına malikdir. Burada bəzi mövzuların 2, bəzilərinin isə 4 saat ərzində keçilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Kursun spesifik məqsədləri :

- Tələbələrə akademik yardım göstərmək, onların potensialının reallaşdırılması imkanlarını artırmaq
- Tələbələrin fəallığına dəstək vermək
- Torpaq kadastrı, o cümlədən kadastr elminə maraq yaratmaq və bu marağı inkişaf etdirmək
- Tələbələrin növbəti semestrələrdə “Torpaq kadastrının” və “Torpaq xəritələrinin” tərtib olunmasına daha yaxşı mənimsəməsi üçün özlərini hazırlamaq.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik burcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə:1.Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində , 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açmağa bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal- əla (A)

81-90 bal-çox yaxşı (B)

71-80 bal- yaxşı (C)

61-70 bal- kafi (D)

51-60 bal –qənaətbəxş (E)

51-baldan aşağı- qeyri-kafi (F)

IX. Davranış qaydalarının pozulması:Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə 14 saat , seminar məşğələsi 10 saat.Cəmi 24 saat.

№	Mühazirə	Mühazirə	Tarix
I kollokvium mövzuları			
1.	<p>Mövzu 1: Dövlət torpaq kadastrı və torpaqların bonitirovkasının zəruriliyi</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Torpaq kadastrının tarixi 2. Genetik torpaqşünaslığa qədərki dövr 3. Klassik torpaqşünaslığın banisləri 4. Torpağın biosferdə və insan cəmiyyətində rolu. 5. Dövlət torpaq kadastrı və torpaqların bonitirovkasının zəruriliyi <p><i>Ədəbiyyat: 1, 3, 6, 8</i></p>	2	
2.	<p>Mövzu 2: Torpaqların bonitirovkasının nəzəri əsasları, predmeti və vəzifələri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Münbitlik nəzəriyyəsi. 2. Ekoloji qiymətləndirmənin elmi-nəzəri əsasları 3. Torpaqların bonitirovkasının vacibliyi və vəzifələri 4. Torpaqların keyfiyyətə qiymətləndirilməsi. <p><i>Ədəbiyyat: 2, 3, 4, 5</i></p>	2	
3.	<p>Mövzu-3: Torpaqların bonitirovkasının struktur səviyyələri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Torpaqların ekoloji qiymətləndirilməsi 2. Respublika səviyyəsində torpaqların bonitirovkası 3. İnzibati rayon səviyyəsində torpaqların bonitirovkası 4. Çay hövzələri səviyyəsində torpaqların bonitirovkası <p><i>Ədəbiyyat: 2, 4, 7, 8</i></p>	2	
4.	<p>Mövzu-4: Torpaqların bonitirovkasının metodiki əsasları və tədqiqatın mərhələləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Torpaqların mərhələli bonitirovkası 2. Çöl-labarıtoriya tədqiqatları mərhələsi 3. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsuldarlığının bilavasitə çöldə ölçülməsi 4. Torpaqlarda yekunlaşdırıcı-ümumiləşdirici mərhələ <p><i>Ədəbiyyat: 2, 5, 6, 8</i></p>	2	
5.	<p>Mövzu-5: Torpaqların bonitirovkasında qiymət meyarlarının seçilməsi məqsədilə torpaq məlumatlarının riyazi-statistik təhlili</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Torpaqlarda qiymət meyarlarının seçilməsi 2. Torpaq məlumatlarının riyazi-statistik təhlili 3. Torpaqların bonitirovkası zamanı korrelyasiyası 4. Reqrəsiya riyazi metodlarının tətbiqi. <p><i>Ədəbiyyat: 2, 3, 6, 9</i></p>	2	
6.	<p>Mövzu-6: Əsas bonitirovka şkalasının qurulması</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Əsas bonitirovka şkalasının qurulması. 2. Salyan rayonu torpaqlarının əsas bonitirovka şkalası 3. Arazboyu üzümaltı torpaqların əsas bonitirovka şkalası <p><i>Ədəbiyyat: 1, 3, 5, 9</i></p>	2	
7.	<p>Mövzu-7: Torpaqların qeyri-ənənəvi metodlar vasitəsilə bonitirovkası</p> <p>Plan:</p>	2	

1. Qeyri-ənənəvi metodlar vasitəsilə torpaqların bonitirovkasının zəruriliyi.		
2. Torpaq-iqlim düsturlarından istifadə etməklə torpaqların bonitirovkası.		
3. Torpaq-ekoloji indeks (TEİ) əsasında torpaqların bonitirovkası.		
4. Aqrofiziki xassələr əsasında torpaqların bonitirovkası.		
Ədəbiyyat: 2, 4, 7, 8		
Cəmi:	14 s.	

№	Seminar məşqələ mövzuları	Saat	tarix
1	Torpaq kadastr işlərinin aparılması zəruriliyi	2	
2	Torpaq kadastr işlərinin aparılması üsulları	2	
3	Çöl-labarıtoriya tədqiqatları mərhələsi	2	
4	Torpaq məlumatlarının riyazi-statistik təhlili	2	
5	Torpaq-ekoloji indeks (TEİ) əsasında torpaqların bonitirovkası	2	
	Cəmi:	10 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

1. Torpaq kadastrının əsas anlayışlarını. Xəritələrin riyazi və coğrafi əsasını. Xəritələrin təsnifatını
2. Torpaq kadastr məlumatlarının toplanması Torpaq kadastrının kartoqrafik generalizasiyasını. Torpaq kadastr xəritələrinin tərtibi üçün təsvir üsullarını
3. Torpaq-kadastr xəritələrinin tərtibini. Elektron kənd təsərrüfatı xəritələrinin tərtibini. Torpaq kadastr xəritələrinin tərtibində tətbiq olunan müəssir geodeziya ölçü alətlərini və AzPOS sisteminin mahiyyətini
4. Kadastr xəritələrin təsnifatını sərbəst bilmək. Dövlət torpaq kadastrının tərkib hissələrinin müəyyən edilməsi.
5. Respublika ərazisinin torpaq- kadastr rayonlaşdırılması.
6. İnzibati rayonun torpaq kadastrı.
7. Torpaq kadastr xəritələrinin kartoqrafik generalizasiyasını. Respublikamızın torpaqlarının iri miqyaslı tədqiqi və torpaq kadastr xəritələşdirilməsi prosesini
8. Torpaq kadastrı üzrə zəruri biliklərə. Torpaq kadastrı xəritələrinin tərtibi üçün lazım olan təsvir üsullarının mənimsənilməsi üzrə biliklərə
9. Xarici ölkələrdə torpaq kadastr işlərinə. Torpaq kadastr xəritələrinin tərtibinə. Elektron kənd təsərrüfatı xəritələrinin tərtibinə

XII.Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş)
- problemlərə əsaslanan tədris;
- sahə işləri;
- qrup qiymətləndirməsi;
- ekspert metodu;

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Fənn üzrə təlimin nəticələri.

FTN 1. Azərbaycan torpaqlarının aqroekoloji xüsusiyyətləri, bonitirovkası və ekoloji qiymətləndirilməsini bilməli.

FTN 2. Azərbaycanda Dövlət torpaq kadastrının elmi əsaslarla aparılması, ekoloji münbitlik modeli, torpaqların aqroekoloji rayonlaşdırılması, torpaq münasibətlərinin elmi təhlilini bacarmalı.

FTN 3. Torpaq münbitliyinin yüksəldilməsi, bitkilərin qida maddələri balansının və rejiminin idarə olunmasının ekoloji əsasları, regional gübrələmə sisteminin və torpaqların ağır metallarla çirklənmə səviyyəsi müəyyənləşdirməli.

FTN 4. Azərbaycanda torpaq ehtiyatlarından səmərəli istifadənin sosial iqtisadi və ekoloji əsaslarla işlənməsini bilməli.

FTN 5. Torpaq-kadastr rayonları üzrə torpaqların bonitirovkasının metodiki əsaslarla yerinə yetirməli

FTN 6. Torpaqların ekoloji münbitlik modelini qurmalı, parametrlərinin təkmilləşdirilməsi və dəqiqləşdirilməsinin aparılması.

XV. Kollektivium sualları

1. Torpaq kadastrının tarixi
2. Klassik torpaqşünaslığın baniləri
3. Torpağın biosferdə və insan cəmiyyətində rolu.
4. Dövlət torpaq kadastrı və torpaqların bonitirovkasının zəruriliyi
5. Münbitlik nəzəriyyəsi.
6. Ekoloji qiymətləndirmənin elmi-nəzəri əsasları
7. Torpaqların bonitirovkasının vacibliyi və vəzifələri
8. Torpaqların keyfiyyətə qiymətləndirilməsi.
9. Respublika səviyyəsində torpaqların bonitirovkası
10. İnzibati rayon səviyyəsində torpaqların bonitirovkası

XVI. Fənn üzrə imtahan sualları

1. Dövlət torpaq kadastrı
2. Torpaqların bonitirovkasının zəruriliyi
3. Torpaq kadastrının tarixi
4. Torpağın biosferdə və insan cəmiyyətində rolu.
5. Dövlət torpaq kadastrı və torpaqların bonitirovkasının zəruriliyi
6. Torpaqların bonitirovkasının nəzəri əsasları
7. Torpaq bonitirovkasının predmeti və vəzifələri
8. Münbitlik nəzəriyyəsi.
9. Ekoloji qiymətləndirmənin elmi-nəzəri əsasları
10. Torpaqların bonitirovkasının vacibliyi və vəzifələri
11. Torpaqların keyfiyyətə qiymətləndirilməsi
12. Torpaqların bonitirovkası
13. Torpaqların bonitirovkasının struktur səviyyələri
14. Torpaqların ekoloji qiymətləndirilməsi
15. Respublika səviyyəsində torpaqların bonitirovkası
16. İnzibati rayon səviyyəsində torpaqların bonitirovkası
17. Çay hövzələri səviyyəsində torpaqların bonitirovkası
18. Torpaqların bonitirovkasının metodiki əsasları
19. Torpaqların bonitirovkasının tədqiqat mərhələləri
20. Torpaqların mərhələli bonitirovkası
21. Çöl-laboratoriya tədqiqatları mərhələsi
22. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsuldarlığının bilavasitə çöldə ölçülməsi
23. Torpaqlarda yekunlaşdırıcı-ümumiləşdirici mərhələ
24. Torpaqlarda qiymət meyarlarının seçilməsi
25. Torpaq məlumatlarının riyazi-statistik təhlili
26. Torpaqların bonitirovkası zamanı korrelyasiyası
27. Reqrəsiya riyazi metodlarının tətbiqi
28. Torpaqların bonitirovkasında qiymət meyarlarının
29. Əsas bonitirovka şkalasının qurulması.
30. Salyan rayonu torpaqlarının əsas bonitirovka şkalası
31. Arazboyu üzümaltı torpaqların əsas bonitirovka şkalası
32. Qeyri-ənənəvi metodlar vasitəsilə torpaqların bonitirovkasının zəruriliyi.
33. Torpaq-iqlim düsturlarından istifadə etməklə torpaqların bonitirovkası.
34. Torpaq-ekoloji indeks (TEİ) əsasında torpaqların bonitirovkası.
35. Aqrofiziki xassələr əsasında torpaqların bonitirovkası.

“Torpaq kadastrı” fənninin sillabusu 6007008 “Torpaqşünaslıq və aqrökimya” ixtisası üzrə tədris planı və fənn programı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (19 dekabr 2025 - ci il, protokol № 04)

Fənn müəllimi: dos.F.M.Abdullayev
Seminar müəllimi: m.E.O.Şükürov
Kafedra müdiri: dos.İ.C.Kərimov